

доц. д-р ДЕСИСЛАВА СТОИЛОВА

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”, Благоевград

доц. д-р ПРЕСЛАВ ДИМИТРОВ

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”, Благоевград

**ПУБЛИЧНИТЕ НАУЧНИ ФОРУМИ, ОРГАНИЗИРАНИ ПО ПРОЕКТ С
АКРОНИМ „ROWER”, ФИНАНСИРАН ПО 7-МА РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ЕС**

**THE PUBLIC SCIENTIFIC EVENTS ORGANIZED UNDER THE “ROWER”
PROJECT FINANCED UNDER THE EU 7TH FRAMEWORK PROGRAMME FOR
SCIENTIFIC RESEARCH**

Associate Prof. Dr. DESISLAVA STOILOVA

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI”, Blagoevgrad

Associate Prof. Dr. PRESLAV DIMITROV

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI”, Blagoevgrad

Abstract: The aim of the present paper is to present the public scientific events organized under the project named "Building a knowledge Repository for Occupational Well-being Economics Research", also known as the “ROWER” Project and financed under the EU 7th Framework Programme for scientific research. The project aims to settle the fundamental basis that will enhance research on Occupational Health and Safety (OHS) Economics, which will allow for the development of policies regarding this issue. A significant part of the efforts for the achieving of this goal are the envisaged and already carried out public scientific events: two international scientific conferences and two specialized working group meetings. The two specialized Working Group (WinG) meetings were held in Netherlands (Amsterdam, September 17-18, 2009) and Bulgaria (Sandanski, April 15-16, 2010), while the two ROWER conferences took place in Turkey (Izmir, April 23-25, 2009) and Romania (Sinaia, April 28-30, 2011). All these four scientific events succeeded to attract more than 100 leading OSH scientists from across Europe and North America, as well as representatives of the

occupational health and safety authorities on both European and national level. Thus, these events succeeded to overcome their pure scientific nature and achieved and active stakeholders' involvement and participation.

Key words: occupational health and safety economics, public scientific events,

I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪЩНОСТТА И ЦЕЛИТЕ НА ПРОЕКТ „ROWER”

Проектът „Създаване на възобновимо депо от знания за изследванията в сферата на икономиката на благополучието на работното място”, известен още като **Проект „ROWER”** съгласно абривиатурата си на английски език, е финансиран по 7-ма Рамкова програма за научни изследвания има за цел да изгради фундаментална основа, която ще позволи разширяване на изследванията в областта на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място, като по този начин ще се спомогне за разработването на съответните управленски политики в тази област. Тази цел се предвижда да бъде постигната чрез координационна дейност, която вече е привлекла и ще продължи да привлича към съвместна работа водещите икономисти в Европа в сферата на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място. Техните знания се предвижда да бъдат събрани посредством осъществявани прегледи на литературата, съвместни срещи и конференции, както и да бъдат направени достояние на научната общност и обществеността в Европейския съюз и останалата част на света посредством едно динамично възобновяемо депо от знания, което ще обхваща въпросите, с които се занимава икономиката на безопасността и здравеопазването работното място и ще позволи създаването на дискусия и обмяната на идеи, принципи, конкретни изследвания и съответния управленски и измирителен инструментариум.

Главна цел и основни под-цели

Главната цел на Проект „ROWER” е да ускори и насърчи изследванията в сферата на икономиката на здравеопазването и безопасност на работното място чрез един структуриран и изпълнен с подкрепящи мерки „инкубационен период”, по време на който се предвижда да бъде договорена и формулирана фундаменталната основа на

икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място като научно направление, за да се позволи на нови учени и изследователи в тази област да надграждат вече постигнатото. В следствие, Проект „ROWER” цели да привлече и нови изследователи и да ги улесни при започването на техните изследвания посредством осигуряването на един цялостен и постоянно усъвременяем он-лайн наричник и справочник за съответните научни публикации и разработки.

Тази цел се транслира в споменатото вече динамично депо от знания, което започва със съществуващото в началото на проекта „Изследване на състояието” и се предвижда да бъде развито по време на тригодишния живот на проекта чрез усвояване на научните приноси на водещите изследователи в тази област на науката. Тези научни приноси е предвидено да бъдат насърчавани и разширявани структурирана съвкупност от конференции и планирани срещи на специализирани работни групи по определени теми в областта на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място. Участието на учените в тези научни форуми се подпомага чрез частично финансиране на разходите по пътуване на водещите научни изследователи.

В допълнение, Проект „ROWER” има за цел да постигне дори нещо повече чрез подпомагане и разширяване на информацията и документацията, предназначена за заинтересованите лица и организации, като вземе под внимание и техния принос. Он-лайн форумите се предвижда да предоставят възможност на заинтересованите лица и организации да бъдат отговорно информирани относно определени въпроси по разработването на управленски политики в сферата на здравеопазването и безопасността на работното място. В допълнение се предвижда също така Проект „ROWER” да създаде групи за комуникации от заинтересованите лица и организации (най-вече правителствени организации, организации на социалните партньори), на които да им бъдат изпращани най-новите разработки по Проекта и да им бъдат представяни тяхното съдържание. Това е една дейност на Проект „ROWER”, която пряко ще изведе постигането на неговите цели извън чисто изследователския му обхват.

За да се постигнат така описаните цели, трябва да бъдат изпълнени определени изисквания с цел осигуряването на подходящи условия за ефективна работа.

Международно равнище на научните изследвания представлява едно от тези изисквания. Проблематиката на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място не може да бъде успешно разрешена само и единствено на национално равнище, тъй като националните особености създават объркващи и противоречиви

ефекти, особено когато икономиката е отворена, какъвто е случая с ЕС. В допълнение, в световен мащаб броят на изследователите в областта на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място е ограничен. Тяхната експертно познание е ценно и необходимо, но поради бюджетни и управленски ограничения това не може да бъде осъществено посредством участие на техните институции в Консорциума по изпълнението на проекта. Поради тази причина **първата основна под-цел на Проект „ROWER” (O1) е да привлече участие на отделни експерти**, като по този начин се подпомага провеждането на работните срещи на специализираните работни групи и научните конференции. Едно подобно участие е ключово изискване за високото равнище на научно изследователската дейност и създаването на мрежови контакти.

Друго изискване представлява използването на **мултидисциплинарния подход**. Икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място е тема, която намира отражение в много модули на учебни дисциплини като „Обществено здраве” и „Икономика на здравеопазването”. Това свидетелства за различните аспекти, които следва да бъдат разгледани при изследване на икономическото измерение на една такава мултидисциплинарна тема, каквато е здравеопазването и безопасността на работното място. Дори при разглеждане единствено на икономическото измерение на тази тема, определени аспекти от инженерните науки, науките за здравето, психологията и икономическата теория могат да способстват за изграждането на една цялостна картина, която е необходима като основа за разработването на съответните управленски политики. По този начин, **втората основна под-цел (O2) на Проект „ROWER” е да отговори на това изискване посредством същността на участващите институции, които съчетават всички научни дисциплини, включени в здравеопазването и безопасността на работното място.**

Разпространяването на постиженията на Проекта и отвореността му към обществения контекст като цяло (най-вече по отношение на участващите заинтересовани лица и организации като правителствата и техните институции, социалните партньори, неправителствените организации и т.н.) представлява друго изискване, тъй като в една такава обществена и политическа проблематика с разнопосочни (а понякога дори конфликтни) интереси, каквато е здравеопазването и безопасността на работното място, участието на заинтересованите лица и организации е задължително. По този начин, **третата основна под-цел (O3) на Проект „ROWER” е**

да изпълни това изискване чрез осигуряването на откритост на научно-изследователската си дейност към съответстващата ѝ научна общност.

Ускоряване и улесняване на научно-изследователската дейност в областта на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място

представлява друго изискване. Изследванията в сферата на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място е необходимо да бъдат съвременно развити в структурирана и независима изследователска област, за да може да бъдат наваксани бързите проблеми в работната среда (новите форми на заетост, новите технологии, новите рискове, новите изисквания), в икономиката (глобализацията, конкуренцията, намаляване силата на синдикатите) и в обществото като цяло (застаряване на населението, имиграцията, повишаване на интереса към здравеопазването и т.н.). Така, **четвъртата основна под-цел (O4) на Проект „ROWER” е да осигури „инкубационна клетка”, която насърчи и ускори развитието на научните изследвания в тази научна област.** Това се предвижда да бъде постигнато посредством един продължителен и цикличен период на реализиране и събиране на научно-изследователски приноси, на обработката им и включването им в възобновяемото он-лайн депо от знания, което ще подпомогне учените и изследователите да откриват необходимата им научна литература, като по този начин ще улесни разработването и постигането на научните им приноси.

Накрая, последното изискване се явява в лицето на **продължаване на научните изследвания**. След осигуряването на „инкубационната клетка” **петата основна под-цел (O5) на Проект „ROWER” е да привлече нови изследователи, които да навлезнат в тази научно-изследователска тема.** Това навлизане се предвижда да бъде мотивирано и улеснено посредством он-лайн наръчника (възобновяемото депо от знания) и всички свързани с темата изследвания, осигурени от депото, както и чрез потенциала на поредицата от научни конференции и срещи по въпросите на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място.

II. ПУБЛИЧНИТЕ НАУЧНИ ФОРУМИ, ПРОВЕДЕНИ ПО ПРОЕКТ „ROWER”

Още по време на подготовката на проектното предложение, двете специализирани срещи на работните групи, фокусирани върху макроикономиката и

микроикономиката на здравеопазването на работно място, както и двете научни конференции по икономика на здравеопазването и безопасността на работното място бяха предвидени и запланувани с цел привличането на нови научни приноси разработки по отношение на оценката на въздействието на променящите се условия в икономиката и трудовите отношения върху здравеопазването и безопасността на работното място.

**Фиг. 3 Мястото на провеждане на първата конференция по Проект „ROWER” –
гранд-хотел „Плаза”, гр. Измир, Турция**

**Първата конференция по Проект „ROWER” по въпросите на икономиката
на здравеопазването и безопасността на работното място**

Първата конференция по Проект „ROWER” по въпросите на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място беше проведена в гр. Измир, Турция в периода 23-25 април 2009 г. Конференцията беше отворена към участието на

учени и изследователи от цял свят. Тя успя да събере множество разработки с научни приноси по темата на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място. Конференцията успя да събере водещите изследователи в тази област, като бяха поставени основите на възобновяемото депо от знания в сферата на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място.

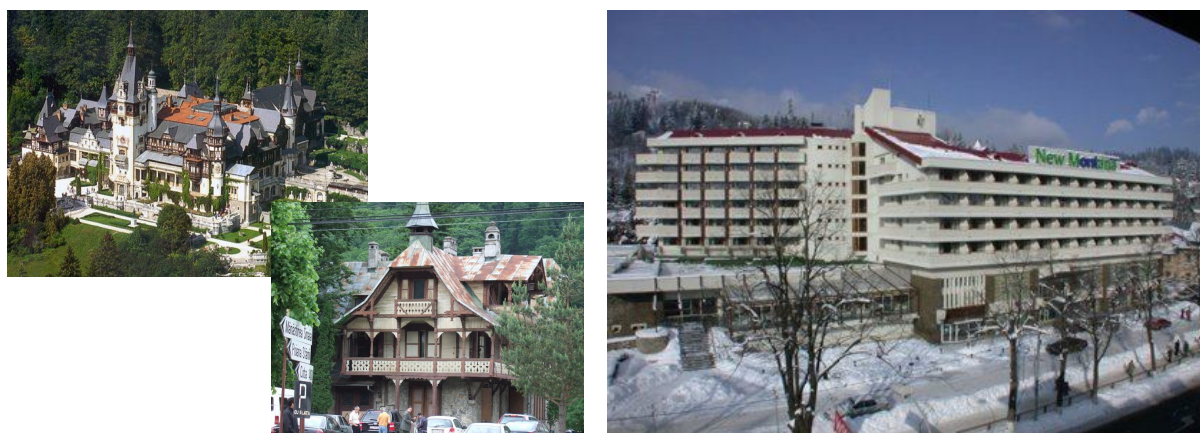
Конференцията беше финансирана от Европейската комисия чрез Проект „ROWER”. Поради тази причина Конференцията беше без такса правоучастие, като разходи за хотелско настаняване за участниците с най-високо оценените доклади бяха също поети по линия на Проекта.

Основна част от докладите бяха публикувани в **специален брой** на научното списание на Университета „Еге” – „Еге Академик Ревю” (Ege Academic Review).

Организацията на конференцията като осигуряване на конкретното място на нейното провеждане, хотелското настаняване на участниците и всички необходими технически подробности бяха осигурени от организацията-партньор по Проект „ROWER” – Университета „Еге” в гр. Измир, Турция.

Втора конференция по Проект „ROWER” по въпросите на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място

Втората конференция по Проект „ROWER” по въпросите на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното ще се проведе в Синая, Румъния в периода 27-30 април 2011 г. Подобно на първата конференция и тази също ще бъде отворена към участието на учени и изследователи от целия свят.

Фиг. 4 Мястото на провеждане на Втората конференция по Проект „ROWER” – хотел „Ню Монтана”, Синая, Румъния

Програмата на Конференцията обхващаше във времево отношение два и половина работни дни и включваше по същество изказвания на ключови докладчици и провеждането на паралелни научни сесии с участието на международно признати експерти. На участниците в Конференцията беше предоставена и възможност за дебати, дискусии и обмен на идеи и информация в областта на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място. По този начин втората конференция по Проект „ROWER” ще се превърна във отлична възможност за размяна на ценна научна информация.

Организацията на Конференцията беше осигурена от Университета в Букурещ, който пое грижата за всички аспекти по нейното провеждане (осигуряване на място за самата конференция, хотелско настаняване, изхранване на участниците и т.н.).

Конференцията беше финансирана от Европейската комисия посредством Проект „ROWER”. Поради тази причина на участниците в нея беше предоставена безплатна регистрация, включително участие в научните сесии, отпечатани конферентни материали, обеда и кафе паузи, както и покриване на пътните разходи на докладчиците в нея.

По време на конференцията, както и специално в заключителната ѝ част в третия ден от нейното провеждане беше изрично посочено, че основна част от докладите ще бъдат публикувани в **специален брой** на „Международното списание за съвременна икономика и административни науки” (International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences).

**Комбиниран уъркшоп на 2 проекта на ЕС: „ECOSH” и „ROWER” –
„Икономическата оценка на правителствените намеси в здравеопазването и
безопасността на работното място на микроикономическо равнище”
(Първа среща на специализираните работни групи)**

Комбинираният уъркшоп на Проектите „ECOSH” и „ROWER” беше проведен в Амстердам, Нидерландия в периода 17-18 септември 2009 г. Уъркшопът се фокусира върху микроикономиката на здравеопазването и безопасността на работното място с акцент върху разляните фактори, които действат на равнище предприятие. Специфична цел на уъркшопа беше формулирането на методически указания за изследователите на тази научна област, които да се състоят от прост набор от

препоръки за това, как проектират, как да разработват и провеждат икономическа оценка на правителствените намеси в сферата на здравеопазването и безопасността на работното място.

Основните резултати от уъркшопа са както следва:

1. Трри проекто-разработки (научни публикации):
 - a. Методически указания за проектиране и орижеждане на икономияеска оценка на здравеопазването и безопасността на работното място (с водещ автор: Емил Томпа);
 - b. Измерване на производителността от гледна точка на обществото и от гледна точка на работодателя (водещ автор: предстои да бъде определен);
 - c. Приложение на резултатите от икономическите оценки на правителствеите намеси в сферта на здравеопазването и безопасността на работното място: или как да се въздейства върху процеса на вземане на решения (водещ автор: Йос Вербеек);
2. Доклада за срещата и изводите от нея.

Всички участници в уъркшопа (работната среща) получиха монографията на Емил Томпа „Икономическата оценка на правителствените намеси в здравеопазването и безопасността на работното място ("Economic evaluation of interventions for occupational health and safety").

Втора среща на специализираните работни групи по въпросите на макроикономиката на здравеопазването и безопасността на работното място

Втора среща на специализираните работни групи по въпросите на макроикономиката на здравеопазването и безопасността на работното място беше предвидено да се фокусира върху една специфична област на научното познание и беше структурирана така, че да произведе определени резултати. Срещата беше конферентна проява от закрит тип, като на нея бяха поканени водещи научни изследователи по определени теми в сферата на икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място (основно тези, участвали в Първата научна конференция по Проект „ROWER”.

Втора среща на специализираните работни групи по Проект „ROWER” беше проведена в парк-хотел „Пирин”, гр. Сандански в периода 15-17 април 2010 г.¹ Организацията на работата среща ще бъде осигурена от Югозападния университет „Неофит Рилски”, гр. Благоевград, който пое грижата за всички аспекти по нейното провеждане (осигуряване на място за самата конференция, хотелско настаняване, изхранване на участниците и т.н.). Срещата, както беше вече посочено, се фокусира върху макроикономиката на здравеопазването и безопасността на работното място с акцент върху различните фактори на национало и обществено равнище.

Фиг. 5 Мястото на провеждане на Втората среща на работните групи по Проект „ROWER” – парк-хотел „Пирин”, гр. Сандански, България

Специфичната цел на срещата беше да анализира и оцени въздействието на регулацията, промените в структурата на работната сила и промените в икономиката по отношение на здравеопазването и безопасността на работното място. Специално внимание беше отделено на измерването на икономическото въздействие на трудовите залополуки и заболявания на национално равнище, както и на проблемите на вътрешното приемане (интернализацията) на разходите. Освен организациите-партньори по Проект „ROWER”, работната среща привлече изявени експерти в сферата на здравеопазването и безопасността от САЩ, Канада, Германия, Австрия и Полша,

¹ Stoilova, D. and Preslav Dimitrov, Alan Spence, Henk Groen, Antonis Targoutzidis, 2010, Minutes of the Second ROWER WinG Meeting - Occupational safety and health at the macroeconomic level.

които допринесоха за успешното осъществяване на проявата с техните знания и експертиза.

Както беше първоначално планирано по Проект „ROWER”, **основните тематични направления** по време на работната среща бяха:

- Въздействие на промените в структурата на работната сила (застаряване на населението, нарастване на заетостта сред жените т.н.) и отношението им към качеството на заетостта;
- Въздействие на промените в икономиката (преориентирането към по-малко трудово-интензивни сектори, нарастване на международната конкуренция, появата на нови форми на заетост и т.н.);
- Измерване на икономическото въздействие на трудовите злополуки и заболявания на национално равнище (постигане на съгласие върху общите принципи за измване на разходите);
- Въздействие на регулацията (законодателство, осигурителни системи, осигуряване на равни възможност и т.н.);
- Вътрешно приемане (интернализация) на разходите (примера на държавата).

Разбира се, не всички от така поставените теми получиха отделно и самостоятелно разглеждане, макар че всички те бяха дискутирани в една или друга степен в изнесените презентации или в дискусиите, които се осъществиха по време на работната среща. Нещо повече, настоящата световна финансова и икономическа криза провокира разширяване на дневния ред на работната среща с темата за **въздействието на икономическия цикъл върху здравеопазването и безопасността на работното място и по-специално върху трудовите злополуки.**

Както беше първоначално запланувано по Проект „ROWER” за тази работна среща, бяха организирани кръгли маси за постигането на един niezbавен и по-продуктивен обмен на мнения. Всяка кръгла маса беше организирана така, че да изработи кратък доклад, който да бъде предоставен за ползване от Проект „ROWER”. Тази структура беше запазена (макар и леко променена) и в заключителната част на работната среща. Изнесените доклади и презентации бяха последвани от „дискусионни сесии”, където бяха обсъдени отделни теми. Всяка дискусионна сесия включваше участието на председател и докладчик, така че да могат да бъдат водени записки и и съответно резултатите от всяка една дискусия бяха представени в заключителното пленарно заседание на всички участници в срещата.

В съдържателно отношение, отчитайки опита от Първата научна конференция по Проект „ROWER” и от предходния комбиниран уъркшоп на Проектите „ROWER” и „ECOSH”, обхватът на разглежданите въпроси и аспекти (който очевидно представляваще обхвата на научните полета на работа на участниците в срещата, а именно икономиката, социологията, здравеопазването, правото, инженерните науки и стопанското управление) не беше в състояние да позволи провеждането на кодифицирана дискусия по определени теми и въпроси. Подобна ситуация е нормална и е логично да се очаква по отношение на една такава обществена проблемна област, каквато е здравеопазването и безопасността на работното място. Въпреки това обаче, изнесените презентации, както и заключенията и изводите от дискусиите бяха с изключителна стойност.

Участниците от различните области и аспекти на науката имаха възможността да разменят възгледи и идеи и да обогатят работата си по отношение на бъдещите си научни приноси под егидата на Проект „ROWER” като участие в предстоящата по това време заключителната, Втора научна конференция, която, както беше споменато вече проведе в Румъния през периода 28-30 април 2011 г. или пряко посредством веб страницата и он-лайн форума на Проект „ROWER”, които бяха представени по време на работната среща. Псочено беше също така, че изнесените презентации по време срещата ще бъдат публикувани на веб страницата на Проекта, а именно: http://www.rower-eu.eu:8080/rower/activities/2nd_WG/macro.html .

III. ИЗВОДИ И КОНСТАТАЦИИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ НАУЧНИ ФОРУМИ

Въз основа на представените научни доклади и презентации по време на двете международни конференции и двете специализирани срещи на работните групи по Проект „ROWER”, може да се направи **изводът**, че беше направен опит да се обобщи опита и да се ускорят научните изследвания в една сравнително тясна и все още не достатъчно изследвана област, каквато е икономиката на здравеопазването и безопасността на работното място. **Вторият извод**, който се налага е, че в организираните и проведените научни форуми по Проекта взеха участие не само научни изследователи, но и представители на регулаторните власти на национално и европейско равнище, които имаха възможност да се запознаят научните търсения и да представят своите потребности за нови концепции и управленски решения на ниво

национална и европейска политика за безопасни и здравословни условия на труд. **Третият извод**, който произтича от бройката, вида и качеството на научните разработки, представени работните срещи и конференциите по Проект „ROWER” е, че междудисциплинарният подход е широко застъпен в тях. Разгледаните и дискутирани теми обхващаха както макро и микроикономическа тематика, така и области на научното познание като трудово право, ергономика, медицина, микробиология и др.

Важна констатация която може да се направи от публичните мероприятия, организирани по Проект „ROWER”, е че беше предоставена възможност на учените в сферата на здравеопазването и безопасността на работното място, които работят в изследователски центрове в Северна Америка и Западна Европа да се запознаят с разработките и научните търсения на техните колеги от част от новите страни членки на ЕС (Полша, Румъния, България), както и от Турция, имаща статута на страна-кандидат член. По този начин беше преодолян първоначалния скептицизъм и непознаване в работата на учените, представители на страни от различни географски региони.

Използвана литература:

1. Stoilova, D. and Preslav Dimitrov (2010): Building up of a knowledge repository of occupational health and safety economics – Presentation of the “ROWER” Project’s achievements, “Economics & Management” Journal, Issue No.4/2010, Blagoevgrad, Bulgaria;
2. Stoilova, D. and Preslav Dimitrov, Alan Spence, Henk Groen, Antonis Targoutzidis, 2010: Minutes of the Second ROWER WinG Meeting - Occupational safety and health at the macroeconomic level;
3. Tragoutsidis, A. and Christos Chatziioannou, 2008: Presentation of ROWER Project, The Kick off meeting of the ROWER Project, 7th – 8th August 2008, Mediterranean palace, Thessaloniki, Greece;
4. Tragoutsidis, A., 2008: Occupational Health and Safety – A State of the Art, draft edition, ROWER Project;
5. http://www.rower-eu.eu:8080/rower/activities/2nd_WG/macro.html
6. http://www.rower_eu.eu